

Olsztyn, dnia 18 grudnia 2018 r.

PS-VI.431.1.44.2018.ICH

**Pani
Grażyna Deranek
Dyrektor
Gminnego Ośrodka
Pomocy Społecznej
w Kurzętniku**

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Działając na podstawie upoważnienia Wojewody Warmińsko-Mazurskiego Nr FK-IV.0030.741.2018 z dnia 14 września 2018 roku /akta kontroli str. 1/ zespół inspektorów Wydziału Polityki Społecznej Warmińsko – Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego Olsztynie, w składzie:

1. Izabela Chowańska - główny specjalista, kierująca zespołem kontrolnym oraz
2. Stella Maścianica - główny specjalista,

przeprowadził kontrolę problemową w trybie zwykłym w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Kurzętniku z siedzibą przy ul. Dworcowej 8. Czynności kontrolne rozpoczęto w dniu 3 października a zakończono w dniu 5 października 2018 roku. Przedmiotem kontroli były formy pomocy rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, w świetle przepisów:

- ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t. j. Dz. U. 2018, poz. 998 ze zm.) – zwanej dalej ustawą,
- Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 9 grudnia 2011 roku w sprawie szkoleń na asystenta rodziny (Dz. U. z 2011 r., poz. 1608).

W wystąpieniu pokontrolnym użyto następujących skrótów:

1. GOPS/jednostka/jednostka kontrolowana/ośrodek – co oznacza: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kurzętniku,
2. Dyrektor GOPS/ dyrektor - co oznacza: Dyrektora Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kurzętniku – panią Grażynę Deranek.
3. Statut – co oznacza: Statut Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kurzętniku,
4. Regulamin – co oznacza: Regulamin Organizacyjny Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kurzętniku,
5. Gmina – co oznacza: gminę Kurzętnik,
6. Plan – co oznacza: plan pracy z rodziną, o którym mowa w art. 15 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy.

Kontrola obejmowała okres od dnia 1 stycznia 2017 roku do dnia jej zakończenia. Fakt jej przeprowadzenia odnotowano w rejestrze prowadzonym przez jednostkę. Kontrolę przeprowadzono w obecności pani Grażyny Deranek – Dyrektora GOPS, ustaleń dokonano w oparciu o analizę prowadzonej w jednostce dokumentacji merytorycznej, akt osobowych

w zakresie dokumentacji potwierdzającej kwalifikacje zawodowe pracowników oświadczenia oraz informacje i wyjaśnienia przekazane bezpośrednio przez dyrektora i asystentów rodziny.

Działalność jednostki w zakresie objętym kontrolą ocenia się **pozytywnie**.

USTALENIA KONTROLI

1. Dokumenty organizacyjne

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kurzętniku, jako jednostka organizacyjna gminy Kurzętnik działa na podstawie:

- Statutu Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kurzętniku, przyjętego Uchwałą Nr XXVII/168/12 Rady Gminy Kurzętnik z dnia 30 października 2012 roku, zmienionego w części Uchwałą Nr XIX/175/16 Rady Gminy Kurzętnik z dnia 29 marca 2016 roku /**akta kontroli str. 2-8/**,
- Regulaminu Organizacyjnego Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kurzętniku, wprowadzonego Zarządzeniem Dyrektora Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kurzętniku, Nr 11/2014 z dnia 8 września 2014 roku wraz z wprowadzonymi zmianami Zarządzeniem Dyrektora Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kurzętniku Nr 85/2018 z dnia 22 lutego 2018 roku /**akta kontroli str. 9-23/**.

Kontrolowana jednostka, zgodnie z zapisem § 5 pkt 1 Regulaminu Organizacyjnego, wykonuje zadania własne gminy, zadania zlecone z zakresu administracji rządowej, działając na podstawie, między innymi, ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

2. Gminny Program Wspierania Rodziny

W toku kontroli ustalono, że zgodnie z art. 176 pkt 1 ustawy opracowano *Program Wspierania Rodziny w Gminie Kurzętnik na lata 2016 – 2018* przyjęty Uchwałą Nr XVI/143/2015 Rady Gminy Kurzętnik z dnia 30 grudnia 2015r. /**akta kontroli str. 24-71/**. W *Programie* uwzględniono diagnozę sytuacji demograficznej i społecznej gminy Kurzętnik, zaplanowano działania oraz wskazano ich realizatorów, określono też wskaźniki osiągnięcia celów. Jako cel główny przyjęto: *Wspieranie rodzin i dzieci w gminie Kurzętnik, zaspakajanie ich potrzeb, zapewnianie im bezpieczeństwa oraz możliwości rozwoju w środowisku lokalnym*.

Kontrolującym przedstawiono także *Monitoring Programu Wspierania Rodziny w Gminie Kurzętnik na lata 2016-2018 za 2017r.* /**akta kontroli str. 72-85/**. W dokumencie tym zawarto szczegółowy opis realizacji poszczególnych działań zaplanowanych w Programie.

3. Zatrudnienie i kwalifikacje asystentów rodziny.

Ustalono, że w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Kurzętniku, w okresie objętym kontrolą było zatrudnionych 2 asystentów rodziny. Osoby zatrudnione na stanowisku asystenta rodziny posiadały kwalifikacje określone w art. 12 ust 1 pkt 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Ustalono, że praca asystenta rodziny nie była łączona z wykonywaniem obowiązków pracownika socjalnego na terenie gminy, w której praca ta była prowadzona, zgodnie z art. 17 ust. 3 ustawy. Asystent nie prowadził też postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez gminę /**akta kontroli str. 86-88/**.

Z informacji udzielonej przez dyrektora wynika, że w okresie objętym kontrolą asystenci rodziny uczestniczyli w następujących szkoleniach :

- Zadania asystenta rodziny w związku z ustawą „Za Życiem”,
- Rozwiązywanie konfliktów. Mediacje negocjacje,
- Asystent rodziny w systemie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

W związku z powyższym stwierdzono, że w okresie objętym kontrolą ośrodek realizował zadanie określone w art. 176 pkt 2 ustawy, tzn. tworzył możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny.

4. Formy pomocy rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Wykaz form i dane liczbowe dotyczące realizacji zadań za rok 2017 i 2018 stanowi akta kontroli str. 89-91.

▪ Konsultacje i poradnictwo specjalistyczne

W okresie objętym kontrolą Gmina zapewniała rodzinie przeżywającej trudności dostęp do specjalistycznego poradnictwa głównie poprzez pomoc psychologa zatrudnionego w GOPS, który świadczył bezpłatną pomoc, szczególnie osobom i rodzinom doznającym przemocy, rodzinom, w których żyją osoby nadużywające alkoholu, współzależnione i uzależnione, oraz w których występują inne trudności, w tym również w wychowywaniu dzieci, przez 6 godzin raz w tygodniu, a w zależności od potrzeb – częściej. Z informacji przekazanej przez Kierownika Ośrodka wynika, że część rodzin korzystających ze wsparcia tutaj. Ośrodka objętych było poradnictwem oraz terapią w innych instytucjach, z którymi kontrolowana jednostka współpracuje, m.in. z miejscowym Ośrodkiem Zdrowia, Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Przychodnią Zdrowia zatrudniającą psychiatrę w Nowym Mieście Lubawskim, Powiatowym Centrum Rozwoju Edukacji w Nowym Mieście Lubawskim.

▪ Terapia i mediacje

Ustalono, że w badanym okresie rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych z uwagi na problem alkoholowy mogły skorzystać z terapii prowadzonej przez terapeutę ds. uzależnień w Przychodni Terapii Uzależnień i Leczenia Współzależnienia w Nowym Mieście Lubawskim Ośrodek wydawał skierowania na ww. terapię, a w okresie objętym kontrolą skorzystało z niej łącznie 17 rodzin.

▪ Usługi dla rodzin z dziećmi, w tym usługi opiekuńcze i specjalistyczne

Jak podała kontrolującym Dyrektor GOPS, jednostka nie świadczyła usług opiekuńczych i specjalistycznych rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, z uwagi na brak zapotrzebowania.

▪ Pomoc prawna, w tym w zakresie prawa rodzinnego

Ustalono, że rodziny mogą skorzystać z porad i nieodpłatnej pomocy prawnej udzielanej przez radcę prawnego, zatrudnionego przez Urząd Gminy w Kurzętniku. W celu lepszej dostępności, prawnik pełni dyżury dwa dni w tygodniu w Zespole Szkół im. Władysława Jagiełły w Kurzętniku.

▪ Objęcie rodziny wsparciem asystenta

Zgodnie z przedstawioną dokumentacją oraz udzieloną informacją, w 2017 r. wsparciem asystenta rodziny objęto 22 rodziny i tyle samo w 2018 r. Szczegółowej analizie poddano 8 teczek rodzin, w tym jedną teczkę rodziny, którą sąd zobowiązał do współpracy z asystentem rodziny i jedną rodzinę, z którą zakończono współpracę z uwagi na osiągnięte cele. Wszystkie rodziny objęte zostały pomocą ze względu na występujące problemy z wypełnianiem funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Z informacji podanych przez Dyrektora wynika, że najczęstszą przyczyną występujących w rodzinie problemów było nadużywanie alkoholu, a co za tym idzie zaniedbania opiekuńczo-wychowawcze, problemy z prowadzeniem gospodarstwa domowego, nierzadko przemoc.

Ustalono, że zgodnie z art. 11 ustawy, w przypadku powzięcia informacji o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych pracownik socjalny, w każdym przypadku, przeprowadzał wywiad środowiskowy, w treści którego odnotowywał informację o konieczności przydzielenia rodzinie asystenta rodziny, następnie składał stosowny wniosek do Dyrektora GOPS, który go akceptował. Każda z rodzin wyraziła pisemną zgodę na podjęcie współpracy z asystentem rodziny.

Po zapoznaniu się z sytuacją rodziny, asystent zgodnie z art. 15 ust 3 ustawy, tworzył *Plan pracy z rodziną*, określający cel główny i cele szczegółowe oraz:

- działania służące poprawie sytuacji rodziny,
- terminy realizacji poszczególnych działań ,
- założony cel do osiągnięcia – oczekiwane efekty podejmowanych działań.

W trakcie czynności kontrolnych zespół inspektorów stwierdził, że zgodnie z art. 15 ust 1 pkt 1 ustawy, plan pracy z rodziną opracowywany był we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym. W przypadku rodzin, z których dzieci przebywały w pieczy zastępczej, również z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej.

W wyniku analizy dokumentacji pracy asystenta rodziny zespół kontrolny stwierdził, że okresowe oceny sytuacji rodziny dokonywane były nie rzadziej niż co pół roku, a więc zgodnie art. 15 ust. 1 pkt 15 ustawy.

Z analizy przedłożonej dokumentacji oraz informacji przekazanych bezpośrednio wynika, że praca asystenta polegała m.in. na:

- motywowaniu do podjęcia leczenia odwykowego,
- pomocy w załatwieniu terapii, lub leczenia w warunkach szpitalnych,
- motywowaniu oraz pomocy w umówieniu wizyt lekarskich,
- motywowaniu do spotkania się z psychologiem lub ułatwieniu zorganizowania takiego spotkania,
- motywowaniu do uczestniczenia w zajęciach warsztatowych mających na celu np. przeciwdziałanie przemocy,
- pomocy w rozwiązaniu problemów socjalnych,
- pomocy dzieciom w odrabianiu lekcji i stopniowe wdrażanie w to rodziców,
- nauce spędzania czasu wolnego z dziećmi.

Asystenci realizując swoje zadania współpracowali z wieloma osobami i instytucjami, takimi jak: pracownicy socjalni, przedszkola, szkoły, poradnie psychologiczno-pedagogiczne, Policja, psycholog, poradnia zdrowia psychicznego, sąd itd.

Decyzja o zakończeniu pracy asystenta z rodziną była podejmowana w porozumieniu z rodziną, pracownikiem socjalnym oraz Dyrektorem GOPS. Realizacja obowiązku wynikającego z art. 15 ust. 1 pkt. 16 ustawy, tj. monitorowania sytuacji funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy asystenta przebiegała następująco: asystenci modyfikowali plan pracy z rodziną wprowadzając monitoring poszczególnych działań i przez okres 4-6 miesięcy (w zależności od potrzeb) monitorowali sytuację rodziny. Zakończenie współpracy asystenta z rodziną następowało w momencie uzyskania przez nią gotowości do samodzielnego wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczych /akta kontroli str. 92-104/.

▪ **Organizowanie spotkań dla rodzin (grupy wsparcia, grupy samopomocowe)**

Rodzice pragnący pogłębić swą wiedzę i wzmocnić kompetencje i umiejętności pod względem opiekuńczo-wychowawczym uczestniczyli w warsztatach dla rodziców, przeprowadzanych w szkołach podstawowych na terenie gminy przez osoby posiadające uprawnienia realizatora Szkoły dla Rodziców.

Z informacji uzyskanej od kierownika jednostki kontrolowanej wynika, że w okresie podlegającym kontroli nie realizowano formy pomocy, jaką jest grupa samopomocy, ze względu na brak zgłoszonego zapotrzebowania w tym zakresie.

▪ **Rodziny wspierające**

Z przedłożonej kontrolującym dokumentacji wynika, że w gminie Kurzętnik żadna z rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych nie była objęta pomocą rodziny wspierającej. W okresie objętym kontrolą nie podejmowano działań mających na celu tworzenie rodzin wspierających ze względu na brak potrzeb zgłoszonych w tym zakresie.

5. Prowadzenie placówek wsparcia dziennego

Ustalono, że na terenie gminy Kurzętnik funkcjonują świetlice wiejskie i szkolne nie będące jednostkami organizacyjnymi systemu pieczy zastępczej. W ww. jednostkach prowadzone są dziecięco-młodzieżowe grupy profilaktyczno-edukacyjne. Głównym celem działalności tych grup jest uzupełnianie braków i niedomagań w zakresie socjalnym, opiekuńczym i wychowawczym.

6. Uwagi i wnioski:

Na podstawie przeprowadzonych czynności kontrolnych wnioskować można że rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych Ośrodek zapewniał dostęp do różnych form wsparcia. Niemniej jednak rekomenduje się dalszy rozwój systemu wsparcia rodziny i podjęcie działań mających na celu zwiększenie dostępności rodzin do pozostałych form wsparcia, przewidzianych w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Stwierdzono także, że asystenci udzielali rodzinom szerokiego zakresu wsparcia stosując różnorodne metody pracy z rodziną w celu uzyskania jak najlepszych efektów pracy służącej poprawie sytuacji rodziny.

7. Zalecenia

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości w realizacji zadań w obszarze objętym kontrolą, nie wydaje się zaleceń.

Zgodnie z § 14 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 roku w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzenia kontroli (Dz. U. z 2015 r., poz. 1477) od wystąpienia pokontrolnego przysługuje prawo wniesienia zastrzeżeń na zasadach określonych w art. 197d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Termin na wniesienie zastrzeżeń wynosi 7 dni od dnia otrzymania wystąpienia pokontrolnego.

Podstawa prawna:

- § 14 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 roku w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli (Dz. U. 2015 poz. 1477),
- art. 197 d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jednolity Dz. U. 2018 poz. 998 ze zm.).

Z up. WOJEWODY
WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO

Joanna Jabłonka-Kastrau
ZASTĘPCA DYREKTORA
Wydziału Polityki Społecznej

GŁÓWNY SPECJALISTA

Izabela Cholewańska

GŁÓWNY SPECJALISTA

Stella Maścianica

6

GŁÓWNY SPECJALISTA

Katarzyna Brewka